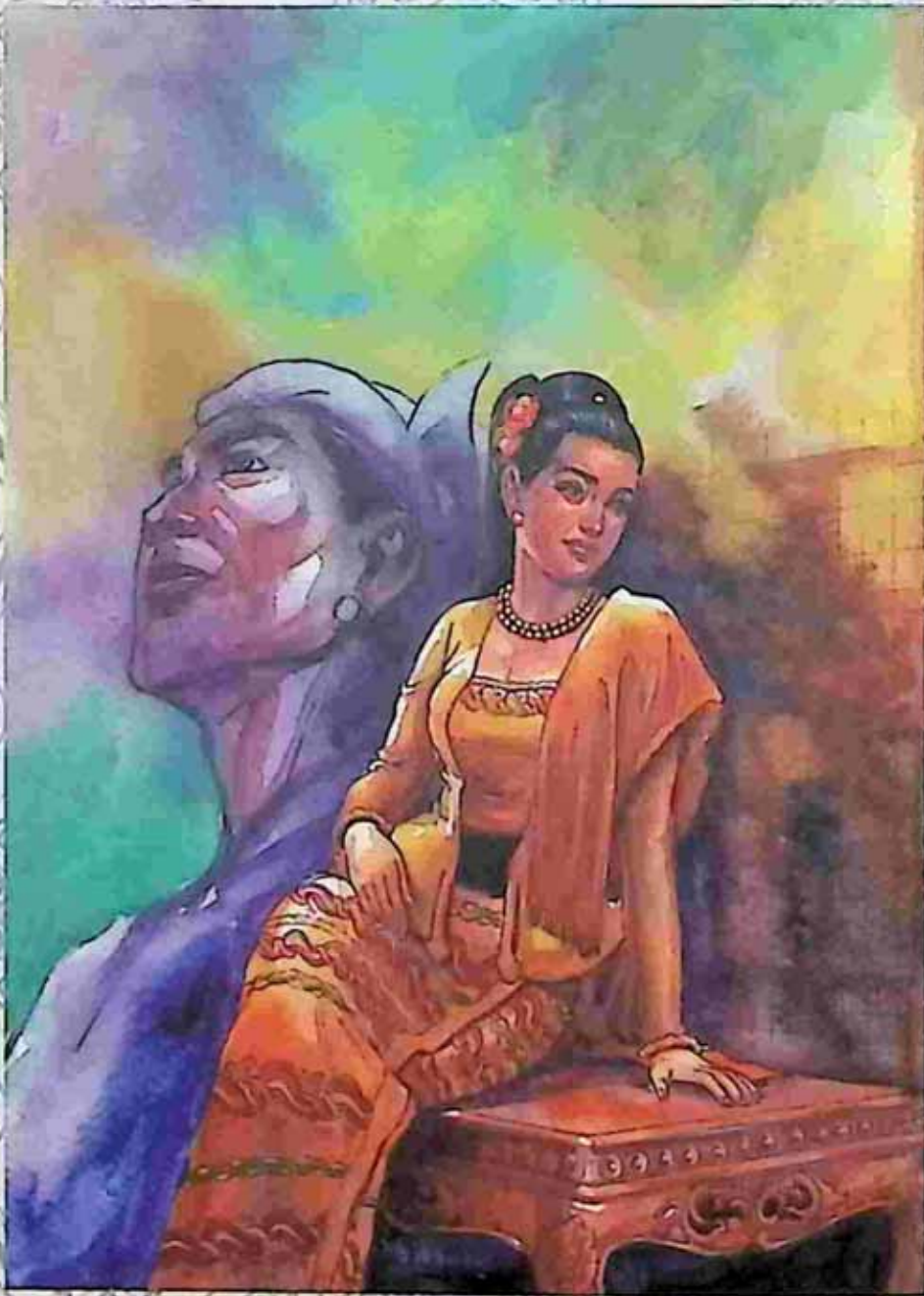

စိတ်ကူးချိုချိုအနုပညာ

ရှေးခေတ်မြန်မာကဗျာ ကောက်နုတ်ချက်များ

ဦးဖေမောင်တင်ရွေးချယ်စီစဉ်သည်။

မြန်မာ့စာပေကော်မရှင်

m.g.v.d.s.l.com

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းအုပ်ကြီး ဦးဖေမောင်တင်က
အထက်တန်းအဆင့်ကျောင်းသုံးအတွက်
ရွေးချယ်စုစည်းခဲ့သော မြန်မာကဗျာကောက်နုတ်ချက်များဖြစ်သည်။
မြန်မာကဗျာအရေးအဖွဲ့ အတော်စုံစုံကို စုစည်းထားရာ
ဆရာကြီး၏ မှတ်ချက်များလည်းပါဝင်သဖြင့်
ဖတ်ရှုအကဲဖြတ်ရာတွင် များစွာ ထောက်ပံ့သောကြောင့်
မြန်လည်ဖော်ထုတ်ရိုက်နှိပ်ပါသည်။

ISBN9789997112750

9 789997 112750
1,500.00KS

mgyc.com

mgyc.com

စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်

ရှေးခေတ်မြန်မာကဗျာ
ကောက်နုတ်ချက်များ

ဦးဖေမောင်တင်

ရွေးချယ်စီစဉ်သည်။

မြန်မာ့စာပေအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၁၆

မာတိကာ

- နိဒါန်း	(က)
၁။ ပဌမမင်းခေါင် စာလက်ဆောင်	၁
၂။ ရှင်သူရဲ (က) မင်းရေးရာကြောင့် (ခ) ကိုယ်စားရည်၍	၄ ၆
၃။ ရှင်မဟာသီလဝံသ (က) တောင်တွင်းမြို့ (ခ) သျှစ်သျှားကန်တော်	၉ ၁၂
၄။ ရှင်အုန်းညို (က) ဆောင်းတွင်းပန်း (ခ) ပန်းရံ	၁၇ ၁၉
၅။ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ (က) လှတန်ဆောင် (ခ) နှမလက်လျှော့ နေလေတော့	၂၆ ၂၈

(ဂ) တို့ပြည်ပြုဗွာ	၃၁
(ဃ) အိမ်ရှေ့မင်းသားနှင့် နဂါးမတွေ့ကြခန်း	၃၃
(င) ညီနောင်လေးပါး ဘွားမြင်ခန်း	၄၂
(စ) ရွှေမြို့တော်	၅၃
၆။ ရှင်တေဇောသာရ	
(က) သည်သခင်	၅၇
(ခ) မြတ်ဒါန	၅၉
၇။ မိညို	
နန်းတွင် မိညို	၆၃
၈။ မိဖြူ	
နန်းတွင် မိဖြူ	၆၅
၉။ လှော်ကား ၃၀၀၀ မှူး	
(က) လက်ငင်းဘယ်မှုရည်းသနည်း	၆၇
(ခ) မယ်၏အမှာစကား	၆၉
(ဂ) တပင်ရွှေထီးကို ဘွားတော်မှုခန်း	၇၃
၁၀။ ရှင်ထွေးနာသိန်	
နတ်တော်ဆန်း၍	၇၇
၁၁။ ရှင်ကရဝိက	
တရာမင်းများသခင်သောင်	၇၉
၁၂။ ရွှေဆင်းတု	
စကားတာရှည်သွေးသေးသည်	၈၃
၁၃။ ဥက္ကာပျံ	
ပဇ္ဇန်မယ်က ပင်းသည်လော	၈၆
၁၄။ ပဒေသရာဇာ	
(က) အင်းဝဘုရင်သို့	၈၈
(ခ) တောင်းပန်ပါ၏	၉၀

(ဂ) သိကြားမင်း	၉၂
(ဃ) မဟာဂီရိနတ်	၉၃
(င) လယ်သမား	၉၅
(စ) ပိန်းကောလှေရှင်	၉၆
(ဆ) သားတော်ငယ်	၉၈
(ဇ) သူဇာမယ်	
ဂီရိရွှေတောင်သို့ပြန်ရောက်ခန်း	၉၉
၁၅။ ဦးအောင်ကြီး	
ရွှေအင်းဝ	၁၀၂

○

နိဒါန်း

ကျွန်ုပ်သည် အထက်တန်း မြန်မာစကားပြေများကို ကောက်နုတ်စီစဉ်ခဲ့ပြီး၍ ယခုတစ်ဖန် အထက်တန်း မြန်မာကဗျာများကို ကောက်နုတ်စီစဉ်ရပြန်၏။ ယင်းသို့ စီစဉ်ရသည့်အကြောင်းရင်းမှာ မြန်မာစာပေကို သင်ယူလေ့ လာကြသော အထက်တန်းကျောင်းသူကျောင်းသားတို့ အား မြန်မာကဗျာအမျိုးမျိုးနှင့် စာဆိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး အသီးသီး တို့၏ အကြောင်းကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရှုနိုင်ကြစေရန် အတွက်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ကြည့်ရှုလေ့လာခဲ့လျှင်လည်း ကဗျာဉာဏ် တိုးပွားမည့်အပြင် မြန်မာတို့၏ ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့မှုကို ကောင်းစွာ သိနားလည်မည်ဖြစ်လေသည်။ ယခု ဤစာအုပ်ငယ်တွင် ကောက်နုတ်စီစဉ်ထားသော ကဗျာစုသည် အင်းဝခေတ်၊ တောင်ငူခေတ်၊ ညောင်ရမ်း ခေတ်အသီးသီးတို့တွင် အစဉ်အတိုင်း ထွန်းကားပေါ် ပေါက်လာသော စာဆိုပုဂ္ဂိုလ်အချို့၏ လက်ရာများပင် ဖြစ်ချေသည်။ ထိုခေတ်တို့တွင် စာဆိုပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ကဗျာတို့

၏ အရအတွက်သည် ထိုထက်မက များပြားလှသည် မှန်သော်လည်း အချို့ကဗျာတို့ကို အထက်တန်းအတွက် ခက်လွန်းသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ကောက်နုတ်ရာ၌ မထည့်သွင်းဘဲ ချန်လှပ်ထားခဲ့ပေ၏။ စင်စစ်အားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝစုံလင်၍ သင့်တော် ဆီလျော်သော စာ ပိုဒ်တို့ကိုသာလျှင် ရွေးချယ်ကောက်နုတ်ထား၏။ စာဆို ပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးနှင့် ကဗျာအဖွဲ့ အမျိုးမျိုးတို့၏အကြောင်း ကိုမူ စာအုပ်ကြီးမားလွန်းမည်စိုးသောကြောင့် အကျဉ်းမျှ သိသာရုံ ဖော်ပြလိုက်ရပေသည်။ ‘မြန်မာစာပေသမိုင်း’ ကို ဘတ်ရှက အကျယ်တွေ့မြင်မည်ဖြစ်ပေသတည်း။ ။

၁။ ပဌမမင်းခေါင်

စာလက်ဆောင်

ဤရတုသည် ယခုတွေ့ရှိရသမျှသော ကျေးစေရတုများတွင် ရှေးအကျဆုံးဖြစ်ပေသည်။ စာဆိုသူမှာ သက္ကရာဇ် ၇၆၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော အင်းဝဘုရင် ပဌမမင်းခေါင်ပေတည်း။ အင်းဝရွှေနန်းတွင် ပူပင်သောကနှင့် လွမ်း၊တကာ ကျန်ရစ်ရှာသူ လှကလျာထံသို့ ယုယစွာမွေးမြူထားသော ကျေးကလေးအား စေလွှတ်၍ အဝေးမှ စာလက်ဆောင်ပါးလိုက်ပုံကို ဖွဲ့နွဲ့ စီကုံးထားသည်။

ရတုဟူသည်မှာ လင်္ကာမှ ဆင်းသက်လာသော ကဗျာအဖွဲ့မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့ဆိုရာ၌ လင်္ကာမှာကဲ့သို့ လေးလုံးစပ်ဖြစ်သော်လည်း အခြားစည်းစနစ်များ ရှိသေး၏။ လင်္ကာ၌ ပိုဒ်ရေပေါင်း မည်မျှမဆို ဖွဲ့နွဲ့နိုင်၏။ ရတုတွင် မူကား သုံးပိုဒ်ထက်ပို၍ မဖွဲ့နိုင်ချေ။ တပိုဒ်တည်း ဖွဲ့ဆိုသော ရတုလည်းရှိ၏။ ထိုရတုကို ဧကပိုဒ်ရတုဟုခေါ်၍ နှစ်ပိုဒ်ဖွဲ့လျှင်မူကား အဖြည့်ခံရတုဟု ခေါ်သည်။ သုံးပိုဒ်ဖွဲ့ဆိုလျှင်မူ ပိုဒ်စုံရတုဟု ခေါ်၏။ အဖျားချများတွင်လည်း ခိုင်ညွတ် ခက်ဖြာ ၇ လုံး၊ မဏိဆံကျင် ၉ လုံး၊ အာသာဝတီဝတ်ဆံ ၁၁ လုံး စသည်ဖြင့် အဖျားချနည်းပေါင်းများစွာရှိသည်။

၁။ နန္ဒဝန်လျှင်၊ အလွန် စည်ပင်၊
 ကျင်လည် ဇာတိ၊ မွေးကျိုးရှိ၍၊
 ထွန်းညီ အတောင်၊ စိမ်းရောင် သိင်္ဂီ၊
 ယုယ သိမ်းမွေး၊ ညီချစ်ကျေး။ ။
 လူရေး လူရာ၊ ကျမ်းစာ သိမြင်၊
 တတ်အောင်သင်မှ၊ သခင် ယုံကျုံ၊
 မှုသည် ကုံသည်၊ လူ့ဘုံ လူ့ထွတ်၊
 ကြင်သူမတ်ကို၊ မျိုးမြတ် ငယ်ကျွမ်း၊
 နောင်ကြောင့် လွမ်း၍၊ ညှိုးသမ်း မပြေ၊
 ရှိပလေလိမ့်။ ယဉ်ထွေ ရော၊
 နှစ်ဖြာ သန်လျက်၊ ကျည်းရွက် ဖွင့်မြဲ၊
 ဥတဲ ရံသန်း၊ ရွှေဘုံနန်းသို့၊
 ရောက်ဆန်း လူမျိုး၊ ခဲလှနိုးစွ။
 မစိုးရွံ့ရှောင်၊ စာလက်ဆောင်ကို၊
 ရီမှောင် ညနေ၊ ဆက်တို့ချေလော့။
 သက်ဝေ စုံမက်၊ မွေးကျိုးဆက်ကို၊
 သူ့ထက် ထူး၍။ ။ ကျေးဇူးသိလှ ချေသင့်စွ။

၂။ ဝင်းဝင်းပြောင်ပြောင်၊ မြရောင် မရော၊
 သူ့သဘောကား၊ တူမော အချင်း၊
 အဆင်းရည်လေး၊ ညီချစ်ကျေးကို၊
 ကြောင်းရေး ခြင်းရာ၊ ဝင်းညက်ပြာသို့၊
 လွန်တာ မြေရှည်၊ စေလိုက်သည်နှင့်၊
 ရက်စည် မလွန်၊ ပြန်ချိန်တန်သော်၊
 လေသွန် ဖြည်းဖြူး၊ နန်းသာဦးက၊
 ရှိမ်းနူးမိန်းရိုက်၊ မျှော်လင့်ကြိုက်ငယ်၊
 တိမ်တိုက် အကြား၊ စွမ်းခွန်အားနှင့်၊

ကြောင်းလျား စေ့စုံ၊ လျှောက်ပြီးတုံမှ၊
 လူ့ဘုံကျွမ်းဝင်၊ သက်ထက် ကြင်သည်၊
 သခင်မိန့်သံ၊ နားပါးခံ၍၊
 ဝေးလံ မှတ်သား၊ ဘေးတိများကို၊
 စွန့်စား ဆောလျင်၊ ပျံ့ခဲ့ကျင်သည်။ ။
 ရောက်လျှင်ကြောင့်ကြ ဖြေနိုင်စွ။

၃။ စွန့်စွန့်စားစား၊ ဘေးတိများကို၊
 ယောက်ျား ဟုတ်ထွေ၊ ပြန်ရောက်ပေသော်၊
 ပန်းဖြေ ပျော်ပါး၊ ဝင်းထက် ထား၍၊
 ချိုပျား နားနေ၊ စားသောက်စေမှ၊
 သံခြေ နှုတ်ရည်၊ မိန့်လိုက်သည်မှ၊
 မဆည် နိစွ၊ နေ့နှင့် ညလည်း၊
 ပျောင်းမျှ ဆွတ်သွယ်၊ သနားဘွယ်လျှင်၊
 မိစိုးမင်းသို့၊ သံညှင်း ထွေငေါ်၊
 ရှင့်မောင်တော်ကား၊ ဖြေဖျော်ရလာ၊
 လက်ဆောင်စာဟု၊ မကြာချင်လှည့်၊
 ယူဘတ်ကြည့်လည်း၊ မြေ၏ မြိငြား၊
 မှာစကားနှင့်၊ များများ မဟ၊
 မိန့်သမျှကို၊ မွေးဘ ရှင်မှာ၊
 လျှောက်လိုက်ပါလော့။ မေတ္တာမြီချုပ်
 လွမ်းလှရုပ်ကို၊ ကျွန်ုပ် စေ့ရေ၊
 မှာခဲ့ပေ၏။ ယှဉ်ဆွေ ရှင်သူ၊
 မျှော်တရူသည်။ ။ သည်းအူပြတ်မျှ ကြွလွင့်စွ။

၂။ ရှင်သူရဲ

(က) မင်းရေးရာကြောင့်

ဤရတုကား ရှင်သူရဲသည် စစ်မြေပြင်မှနေ၍ ကြင်သူကို လွမ်းဆွတ်ဟန် ဖွဲ့ဆို ထားသော ရတုဖြစ်သည်။ ထိုစာဆိုမှာ “ရှင်” အမည်ခံသော်လည်း ရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်။ အင်းဝမြို့သားဇာတိ လူပုဂ္ဂိုလ်ပင်ဖြစ်၍ ဘုရင် နရပတိ လက်ထက် ၈၀၄-၈၃၀ ပြည့်မှ ဒုတိယမင်းခေါင်လက်ထက် ၈၄၂-၈၆၃ ခုတိုင် စစ်အမှုကို ထမ်းဆောင်လေသည်။ သခင်ထွေးချင်းနှင့်တကွ စစ်ချီ၊ မယ်ဖွဲ့၊ မောင်ဖွဲ့ရတု အမြောက်အမြားကို စပ်ဆိုခဲ့လေသည်။ ယခုတွေ့ရှိရသမျှ စစ်ချီ ရတုတို့အနက် ရှင်သူရဲ၏ စစ်ချီရတုသည် ရှေးအကျဆုံးဖြစ်သည်ဟု ဆိုရ ပေမည်။

၁။ ရွာတော့မည်ပင်၊ ခုကစင်တည့်၊
 မင်းလွင် ပျံ့မွန်း၊ တရွန်းရွန်းလျှင်၊
 တိမ်ပန်း တိမ်ဦး၊ ရိုက်ကျူးပတ်ရှက်၊
 မိုးလုံး ပြက်မျှ၊ ရွှေလက် မြနယ်၊
 ဆင်းစံပယ်၍၊ လည်ဝယ်ရစ်လျက်၊
 ထွားသည်လက်ကို၊ ထင်ချက်မိမိ၊
 ရေးရေးရှိစွ။ သတိချုပ်ဖြေ၊
 တမ်းအောင်နေလည်း၊ သူ့မြေသူမိုး၊
 လွမ်းစိုးစိမ့်ကြောင်း၊ မငြိမ်းတောင်းလျှင်၊
 စစ်ညောင်း ချီကာ၊ မင်းရေးရာကြောင့်၊
 လွမ်းရှာတုံတုံ၊ ရွှေရင်ဆုံကို၊
 မလှုံရပဲ၊ တပ်သာထဲဝယ်၊
 သူရဲမယ်သူ၊ သည်မှာဟူသို့၊
 လှောက်ကူမိုးသက်၊ ဆောင်းနှင့် ဘက်သည်။ ။
 မြစက် မချမ်းနိုင်တကား။

၂။ မြစက်ချမ်း၍၊ ဆောင်းပြွမ်းနှင့်လေ၊
 တဝေဝေလျှင်၊ ညီစေ ညှိဟန်၊
 မြမျိုးလွန်သည်၊ ငါးကြန်အင်နှင့်၊
 စုံဖြိုးသင့်၍၊ သခင့်ကြင်သူ၊
 ကျွန်ုပ်မူကား၊ လေယူ ကောင်းကင်၊
 ငှက်နှယ်လျင်မူ၊ သခင် နေရာ၊
 ရွှေပြည်သာသို့၊ မကြာလျှင်လှည့်၊
 ပြန်ချင်၏ဟု၊ ရှုကြည့်မျှော်စမ်း၊
 လာရာ လမ်းကို၊ မျှော်တမ်းကာကာ၊
 မျက်ချည်ဝါစွ။ ဘယ်ခါနဲ့သည်၊

ပြန်လျှင်းမည်ကို၊ ဘုန်းစည် ရန်လွင့်၊
 မိန့်တော်ဖွင့်မှာ၊ မိုးနှင့် စစ်ပြန်၊
 ချိန်တန်ခဲနိုး၊ လွမ်းစိုးချမ်းချက်၊
 နောင်ထူးစက်သည်။ ။ ရွာလျက် မလွမ်းနိုင်တကား။

၃။ ရွာလျက်လွမ်း၍၊ ဆိုတမ်းယောင်မှာ၊
 မပျော်ပါးလည်း၊ သနားဘွယ်သာ၊
 ချီမည်ခါ၌၊ ညက်ပြာ နတ်ရုပ်၊
 နည်းသည် နှုတ်နှင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့နေ၊
 ဝ ရွှေမြေသို့၊ မြုတေ ထွန်းပ၊
 ပြန်မည် လကို၊ ကျိုင်းမြ ရွယ်လူး၊
 မိန့်ပါဦးဟု၊ ပျံပျူးစေငှာ၊
 မယ့်အာဏာကို၊ နားမှာ မသစ်၊
 တလက်ပစ်မျှ၊ စင်စစ် စေ့စုံ၊
 အောက်မေ့တုံသော်၊ ပြေရုံ သတိ၊
 မျက်စိ ပတ်ကုံး၊ မြူသို့ လုံးမှာ၊
 လက်ရုံး ရွှေဝါ၊ မစွန့်ကြာက၊
 ခေါ်ရှာ စုံမက်၊ မိချစ်သက်ကို၊
 တလျက် မတမ်းနို့ တကား။ ။

(ခ) ကိုယ်စားရည်၍

ဤရတုကား ကြင်သူမယ်က ရှင်သူရဲအား လွမ်းဆွတ်တမ်းတဟန် ဆုယူ ဆု
 တောင်းပြုဟန် ဖွဲ့ဆိုထားသော ရတုဖြစ်သည်။ ဆောင်းဦးရာသီ၏ သာယာ
 တင့်တယ်ဟန် အဖွဲ့အနွဲ့သည် နှစ်သက်ဘွယ်ကောင်းသော အဖွဲ့အနွဲ့တည်း။

၁။ ချစ်သက် သည်လျာ၊ ရွေးချယ် ရှာသော်၊
 သူ့မှာ မပျော်၊ မွေ့လျော်မယ်၌၊
 ဘုန်းဆုံကြိုက်သည်၊ ရောင်မြိုက် မင်းကျော်၊
 သူတော် ရည်မြေ၊ သွားသည်နေ့က၊
 လွမ်းငွေ့ ဝေဝေ၊ သည်းအူ ကြွေလျက်၊
 နွေလည်း ကုန်စင်၊ မင်းလွင် မြူရဲ့၊
 နှင်းဖွဲ ပြိုက်ရွမ်း၊ မယ်ထူးချမ်းက၊
 အလွမ်း ဆပွား၊ ဆည်တား မတတ်၊
 ပျောင်းခွေညွတ်မျှ၊ ဆွတ်ဆွတ် ကြင်နာ၊
 နေလှည့်ရာကို၊ ကလျာ နွယ်မြစ်၊
 သစ်ခက် ပင်စည်၊ ပွင့်ခါလည်က၊
 လေပြည်ဖြည်းည့်၊ တပျံပျံလျှင်၊
 ရနံ့ ကြိုင်ရှုန်း၊ ပျား ပိတုန်းတို့၊
 စက်ဟုန်း တောင်ပံ၊ မြည်သံ ရင့်ရှု၊
 ပန်းရက်ယူသည်။ ။ ဝတ်ဖြူလှောင်းပျံ
 လှည့်ကာသော်။

၂။ မဇ္ဈ ပန်းမြတ်၊ လေပြည်ဆွတ်က၊
 နံ့ဝတ်ကြိုင်မွှေး၊ တအေးအေးတည့်။
 ဆီးသေး ကျဖြောက်၊ လဲပေါက် ပေါ်စ၊
 နွယ်မြ လူလူ၊ ဝတ်ဖြူ ပျံရွှင်၊
 ပွင့်သည်တွင်ဝယ်၊ သည်ပင် မနီး၊
 မယ်ထီးချည်းသာ၊ မွေ့ရာ လည်းကြွင်း၊
 ရင်တွင်းဟည်းလည်း၊ ပန်းထိချည်းကို၊

ဆွေနှီးနှမ၊ မြင်က သနား၊
 ပြုံးရယ် မရွှင်၊ မပြင် ရောင်ဆင်း၊
 ဝမ်းပါး ဖူးချင်၊ မရွှင် ညွတ်ခွေ၊
 လွမ်းဘိထွေတည့်။ ပင်ခြေ ရနံ့၊
 ပျံ့လကာကာ၊ နံ့သာ ကြိုင်ရွှင်း၊
 သလင်းပိတ်ကြက်၊ မစက်တတ်လျှင်း၊
 ဆွေနှောင်မင်းကို၊ ရောက်တွင်း မေးထွေ၊
 တလျက်နေသည်။ ။ ရင်ရွှေညောင်းငဲ့
 လှည့်ကာသော်။

၃။ သဘောကြင်နေ၊ ချစ်ရိုသေစွ။
 သက်ဝေစုနှင်း၊ ဆွေနှောင်မင်းကို၊
 သည်ရင်း နှမ၊ နိစ္စ မပြတ်၊
 သီလဝတ်ဖြင့်၊ မြဲမတ်ဆောက်တည်၊
 ကိုယ်စား ရည်၍၊ ဆွေသည်ကြင်ဘော်၊
 ချုပ်ငြားသော်တုံ၊ ဆံတော် စူဠာ၊
 စွယ်လက်ျာကို၊ နံ့သာ ပျံ့မွန်း၊
 မယ်ထိပ်စွန်းသို့၊ ပန်းပေါက်ပေါက်ကို၊
 မမြှောက်တတ်ပဲ၊ သူရဲ ဆွေမောင်၊
 နောင်စစ်သည်ကို၊ သာကြည် လျင်ဆော၊
 ဖူးစေသောဟု၊ သဘော စီလျှင်၊
 တောင်းသောစဉ်တွင်၊ ဝိညာဉ်မယ့်မှာ၊
 ဗျာပါ ထပ်ဆင့်၊ လွမ်းလျှင် မြင့်ခဲ့၊
 နောင်မင်း သက်ဝေ၊ ဖျော်မပြေသည်။ ။
 ကြံထွေပျောင်းညံ့ လှည့်ကာသော်။

၃။ ရှင်သီလဝံသ

(က) တောင်တွင်းမြို့

ဤရတုကား တောင်းတွင်းမြို့၏ သာယာတင့်တယ်ပုံကို ရှင်မဟာသီလဝံသ ဖွဲ့ဆိုထားသော ရတုဖြစ်သည်။ ရတုတွင် အင်းဝသားက တောင်တွင်းသူအား ချစ်ကြိုက်သဖြင့် အင်းဝသို့ခေါ်ရာ တောင်တွင်းသူက မလိုက်လိုကြောင်း၊ တောင်တွင်းမြို့လည်း သာယာတင့်တယ်ကြောင်း စသည်တို့ကို ပြန်ပြောဟန် ရေးသားထားလေသည်။

စာဆို ရှင်မဟာသီလဝံသသည် သက္ကရာဇ် ၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ဘွားမြင်သော တောင်တွင်းမြို့သားဇာတိဖြစ်၏။ ငယ်စဉ်ကပင် ကျောင်းမှာနေလျက် အသက် ၂၀ ပြည့်သောအခါ ရဟန်းဘောင်သို့ဝင်၍ ငှက်ပစ်တောင် နတ်မီးလင်းဆရာ တော်ဘုရားထံ၌ ပညာများကို ဆည်းပူးရာ စာပေကျမ်းဂန်တို့တွင် များစွာ နှံ့စပ်ခဲ့လေသည်။ ထို့နောက် တောင်တွင်းကြီးမှတစ်ဆင့် အင်းဝရွှေမြို့တော်သို့ ပညာရွာမှီးရန်အတွက် သွားရောက်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် စာပေပရိယတ္တိ အလွန်တတ်မြောက်သည့်ပြင် အကျင့်သိက္ခာ ကောင်းမြတ်လှသောကြောင့် ဒုတိယဘုရင်မင်းခေါင်၏ ကြည်ညိုလေးစား ကိုးကွယ်ခြင်းကိုပင် ခံရသည်။

m g v o e . c o m

ပါရမီတော်ခန်းပျို့၊ ဆုတောင်းခန်းပျို့၊ တောင်တွင်းလားပျို့၊ တံတားဦးတည်
 မော်ကွန်း၊ ပါရာယနဝတ္ထု၊ ရာဇဝင်ကျော်နှင့် ရတုများကို သီကုံးရေးသားခဲ့လေ
 သည်။ ပျို့ကဗျာရေးသားရာ၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အဆိုအမိန့်တို့မှာ သူမတူအောင်
 နက်နဲသိမ်မွေ့လှသဖြင့် “သဒ္ဒါမှာ ရှင်မဟာကစ္စည်း၊ ကဗျာမှာ ရှင်မဟာ
 သီလဝံသတည်း” ဟူ၍ပင် ရှေးပညာရှိများ ဆိုရိုးပြုကြသည်။ ပါရမီတော်ခန်း
 ပျို့ ဆိုသည်မှာလည်း အလွန်နက်နဲ ကောင်းမွန်လှသည်ဖြစ်ရာ ကဗျာအရာ
 တွင် ပဌမတန်းစား ထိပ်ခေါင်ဖျားသို့ ရောက်ရှိနေပေ၏။

၁။ အချာ ပဝရ၊ ဌာန အောင်ချက်၊
 ဘူမိနက်၌၊ နှိုင်းဘက် တုကင်း၊
 ထောင်ပြုခြင်းဝယ်၊ တောင်တွင်းခေါ်မည်၊
 တို့ရွှေပြည်မှု၊ ယဉ်ကြည် နက်ဆုံး၊
 ကျုံးလည်း သီတာ၊ လပကြာနှင့်၊
 သန္တာ အတိ၊ စီ၏ဘိသို့၊
 မြို့နှင့် တန်ဆောင်း၊ ရဲလောင်း ရင်တား၊
 တံခါး လေးသွယ်၊ ဖိုင်ဖိုင် ကျယ်၏၊
 ခြောက်ဆယ် ထုပ်ဝါ၊ နန်းတော်မှာလည်း၊
 လယ်ချာ မှန်ကင်း၊ မင်းလည်း ဆွေစုံ၊
 သီလ ထုံလျက်၊ မွေပုံ ခြောက်ရောင်၊
 အင်းတောင် စည်းခုံ၊ ထူပါရုံက၊
 စသည် ဗုဒ္ဓေါ၊ ကျော်စော ဘုရား၊
 ရေသော်များ၏။ တရား သံဃာ၊
 ရတနာတိ၊ ပည်းမျှ ရှိသား၊
 ဇာတိ ခေါင်တည်၊ သာမျိုးစည်သည်။ ။
 နတ်ပြည်တူတမျှလှည့်သော်။

၂။ နရာ ပဌမ၊ တည်သောစက၊
 ဌာန သည်ခြေ၊ ချက်မြှုပ်နေ၍၊
 ဝေးမြေ ရပ်ထူး၊ မရောက်ဘူးတည့်။
 ရွယ်လူး ခင်ညို၊ သွေးကြည်ဆိုသော်၊
 သံချို ခင်ဦး၊ ပျံ့ပျူး သာယာ၊
 ပြန်ပိမ့် နာလော့။ ပမာ ထုံးစံ၊
 ကြောင်းဝေးလံစွ။ ငှက်ပျံ ခေါင်းလောင်း၊
 ရေကြောင်း ရှာသွား၊ ယောက်ျားလားသို့၊
 ကြက်ကား တတွေ၊ ဒေါင်းတငေးမျှ၊
 မဝေးကြဘူး၊ မြေခေါင်ကျူးသား၊
 ရပ်ထူး စွန်နား၊ တပါး ပြည်ရွာ၊
 ရှင်တို့မှာသို့၊ လိုက်လာစေကြောင်း၊
 မသွေးကောင်းခဲ့။ ရှေးနှောင်း နေတည်၊
 ဆက်စဉ်ရှည်သည်။ ။
 မှတ်ရည်ယူမဆလှည့်သော်။

၃။ အခါသမယ၊ ရောက်လကလည်း၊
 ဌာန ဘုရား၊ ကျောင်း ကန် သွားသော်၊
 ဝတ်စား ဆင်ယင်၊ ထမ်းစင် သံလျင်း၊
 စီးနင်း တသွယ်၊ အံ့ဘွယ်ရိပ်စက်၊
 ကျိုင်းချင်းယှက်မျှ၊ စဉ်ဆက်ဘေးဘိုး၊
 ဆောင်ရိုးကုံကြွယ်၊ မိဘဝယ်လည်း၊
 လိုမယ်မတ၊ ပြည့်စုံလှလျက်၊
 ပြည်ပပြည်တွင်း၊ အချင်းခပ်သိမ်း၊
 သူစိမ်း သူကျက်၊ ဆံဘက် နီးဝေး၊
 အိမ်ဈေး သဘင်၊ စုံအင်ရှစ်မည်၊

မယ်၌ တည်လျက်၊ မြရည် ကျိုင်းထွား၊
 ရွှေဝသားလျှင်၊ သနားတကိုယ်၊
 တူပျော်လိုဟု၊ တွေးဆိုမဆ၊
 မြင်ကာမျှကို၊ မိဘအုပ်ချုပ်၊
 ကျွန်ုပ်ဘယ်မှာ၊ ရှင့်နောက်ပါအံ့။
 မေတ္တာမြချည်၊ သီလတည်သည်။ ။
 ညွတ်ကြည်* မရလှည့်သောဝံ။

(ခ) သျှိသျှားကန်တော်

ဤစာပိုဒ်တို့သည် ရှင်မဟာသီလဝံသ ရေးသားစပ်ဆိုသော သျှိသျှားကန်
 တော်ဖွဲ့ မော်ကွန်းဖြစ်သည်။ မော်ကွန်းတွင် မင်းက ကန်၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကို မေး
 သဖြင့် ရေတံငါက ပြန်၍ ဖြေကြားဟန် ရေးသားထားသည်။ ကန်၏ပတ်ဝန်း
 ကျင်၊ ကန်၏အသွင်အပြင်၊ ကန်ဆည်သောမင်း၏ အကြောင်းတို့ကို ဖွဲ့ဆို
 ထားသည်မှာ အလွန်ခမ်းနားလှပေသည်။

မော်ကွန်းဟူသော ကဗျာမှာ လင်္ကာမှ ဆင်းသက်လာသည်။ မော်ကွန်းဆို
 သော ဝေါဟာရမူကား “အမူကွန်း”ဟူသော ရှေးစကားမှ ရွှေ့လျှောလာ၏။
 “အမူကွန်းတင်သည်” ဟူရာ၌ ကျောက်စာထိုးသည်၊ သို့မဟုတ် ထင်ရှား
 မြဲမြံစွာ တည်ထွန်းအောင်ပြုလုပ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် မော်ကွန်း
 ကဗျာသည် တစ်စုံတစ်ခု၏အကြောင်းကို နောင်အရှည် ထင်ရှားမြဲမြံစွာ တည်
 ထွန်းရစ်အောင် ရေးသားထားသော ကဗျာပင်ဖြစ်ပေ၏။

* ဤနေရာ၌ စာတလုံးကျဉ်းဟန်တူသည်။ ‘မင်းလက်ဝဲနော်ရထာစုသည် ရတုပေါင်း’
 ပေမူအတိုင်း ထားပါသည်။ ‘ညွတ်ကြည်မြူမရ လှည့်သောဝံ’ဟု အမှန်ဖြစ်မည်ထင်၏။

၁။ ကျူးလော့ စစ်ခေါင်၊ တောင်ခရီး၌၊
 လမ်းကြီး ဆိုင်ဆိုင်၊ ဂနိုင် ကျယ်ဝန်း၊
 ပင်ခြေသန်းသည်၊ ချုံတန်း နွယ်ယွက်၊
 သွား လာ ခက်မျှ၊ ကုန်းတက်ချောက်ဝင်၊
 လည်တောင်တင်နှင့်၊ ရေရှင်ချောင်းကြီး၊
 ဖြိုင်ဖြိုင် စီးလျက်၊ ကျွန်းသီး ကိုင်းရံ၊
 ဆင် မြင်း သံတိ၊ မညံ ခေါင်းလောင်း၊
 ရင့်ညောင်းမြည်၍၊ စည်သည်ကန်နား၊
 အင်တိုင်း ဖျားဝယ်၊ ရေသားမည်စင်၊
 ပိုက်ရှုပ်ငင်၍၊ ကန်တွင်ဦးနား၊
 ယင်းဆည်ထားလျက်၊ တက်ဖျားရှည်သွန်း၊
 ပိန်းကောဝန်းနှင့်၊ ကူးသန်းလျင်ဆော၊
 ဘောသည်မြင်သော်၊ ခေါ်ကျင်ရင့်ဇေ၊
 မေးလလျှင်းသည်၊ ကန်တွင်းငါးယူ၊
 နောင်ရေသူ။ ။ လွယ်ကူမကျန်၊
 ခြင်းရာပြန်လော့။ နက်ဟန်မြစ်ရို၊
 ကြောက်ဖွယ်လိနှင့်၊ ရေတိပြည့်လွှမ်း၊
 ကန်သာဝှမ်းကား၊ နှိုင်းတမ်းပုံတု၊
 ဟုတ်လုလုတည့်၊ ဂုရုသေန၊
 ဟေမဝန်မှ၊ ဆက်ဒန်ဝရာ၊
 အိုင်ကုဏ္ဍာဝယ်၊ အာကာမိုးသူ၊
 သိကြားဟူသား၊ ကြာဖြူဝတ်နံ့၊
 ချိုပျံ့ပျံ့မျှ၊ အလွံ့ ဝန်းကျင်၊
 ပန်းပင်ရီရော၊ အင်တိုင်းတောမှ၊

ဘော်နှောလည်ယှက်၊ တူပြိုင်ထွက်သား၊
 ရွှေငှက်ဟသီ၊ ကြိုးကြာကရဝိက်၊
 ရေလုံးပိတ်မျှ၊ မဆိတ်မညံ၊
 တောင်သံလေဟုန်၊ ဂဠုန်လည်သုတ်၊
 ကျောက်ခုတ်ဆန်းပြား၊ ဒုတ်တိလွှား၍၊
 တံတားပျဉ်ထပ်၊ သံမှိုကွပ်လျက်၊
 စောင့်ကြပ်မြဲတန်၊ တည်ခဲ့ရန်သည်။ ။
 ဤကန်ဘယ်မင်း ရိုက်ရာနည်း။

၂။ ရှေးခါကျော်၎င်း၊ ရှိန်ရှိန်လွန်၍၊
 မျက်မာန်ယခု၊ ထုံးနည်း ပြုပိမ့်။
 ရွာစုစွန်နား၊ ပြည်တိုင်းကားကို၊
 ရှောင်ရှားမဟူ၊ လုံးလုံးယူ၍၊
 ကျိုက်ဆူလွှဲခေါင်၊ မင်းရန်နောင်သို့၊
 ရေးဆောင်ပုံရဲ့၊ တိုင်းကား ချဲ့သည်၊
 ဘက်မဲ့နှိုင်းရှား၊ သခင်သား။ ။
 ကြောင်းလျားချီအုပ်၊ ကြာပန်းရုပ်၍၊
 ကျွန်ုပ်တို့ကျွန်၊ မြင့်ရှည်လွန်မှု၊
 နားစွန်ဝိုးဝါး၊ ဆိုပါငြား၍၊
 ဘိုးဘွားမိန့်ကြိုက်၊ ကြားပါလိုက်သည်။
 သောင်းတိုက်အစ၊ သောဠသတွင်
 ဌာနရပ်ဟောင်း၊ ပြည်များနှောင်း၌
 မင်းကောင်းစည်သန်၊ ပွားဆက်ပြန်လျက်၊
 နှုတ်ညွန့်လပြ၊ ဒေသစဖြင့်၊
 ပါဒစာရီ၊ ကမ်းခိုင်မှီသား၊
 တောင်ဘီသန်းကူး၊ တန်ကြည်ဦး၌၊

ဖြူးဖြူးမြင်သာ၊ ပြုဗ္ဗာရှေ့ဘက်၊
 အရုဏ်တက်ကာ၊ နံနက်သောက်ဝါ၊
 သူရိယာလျှင်၊ တိမ်ခွာလှစ်တွန်း၊
 ပရောင်ထွန်းသို့၊ ရပ်ခန်းသာထွတ်၊
 အရိမဒ်လျှင်၊ ခေါ်မှတ်အလွံ့၊
 တွင်လတ္တံ့ဟု၊ ကြောက်ရွံ့မည်ထူ၊
 ရိုညွတ်မှုသား၊ စည်သူ မင်းဖျား၊
 တည်ခဲ့ထားသည်။ ။
 သျှိသျှားသင်းကြီးကန်သာတည်း။

၃။ ရေသူ ကွန်ပစ်၊ တုပ်ပုဆစ်နှင့်၊
 သျှင်ချစ်ဘုရား၊ မင်းကြီးအားကို၊
 ကျွန်းဘွား ကြောက်ရွံ့၊ မလျှောက်ဝံ့တည်း။
 အလွံ့ တောလုံး၊ စည်သံပြုံးလျက်၊
 တွက်ကျုံးမရ၊ အနန္တလျှင်၊
 ဘူမမြေပြင်၊ ပေါသီးဖြင်မျှ၊
 ချုပ်နှင်ဆော်လှော်၊ မောက်မောက်ကျော်နှင့်၊
 လှံတော်ရှေ့တည်၊ ဘယ်ညာလည်၍၊
 မြင်းသည်ကွင်းဝန်း၊ အရေးဆန်းသား၊
 သိမ်းမြန်းပုံယင်၊ ရှေ့ဖျားတင်သည်။ ။
 သခင်ဘယ်သို့ သွားမည်နည်း။

၄။ နံကာဆန်းစ၊ ဝါလေးလကား၊
 ကိုင်းမျှမပေါ်၊ မမြော်ကမ်းထိပ်၊
 စဲမရိပ်တည်း။ မိုးစိပ်မြူးဖွဲ၊
 သန်ကြွင်းစဲက၊ ခဝဲပွင့်ဝါ၊
 သို့သောခါတုံး အာကာမထိုင်း၊
 မြူမှိုင်းမလည်၊ အလွန်ကြည်လျက်၊
 ဆီးရည်လည်းကျ၊ သရဒဉ္ဇ၊

တောမှနေမြို့၊ အုံသာတဲမှ၊
 ကျော်သဲတောလူ၊ ရေသူမှူးသို့၊
 သန်းကူးအသာ၊ ကန်တွင်ရှာသည်၊
 တံငါငါးမှူး၊ ခုံတိုင်းဦး။ ။
 လူမှူးလောက၊ ရာဇညမြင့်၊
 ပေါက်ပြကျော်ဘိ၊ ဘုန်းတော်ရှိသည်၊
 နရပတိဆက်ရှည်၊ ဘေးတော်မည်နှင့်၊
 ကျွန်းစည်ဇမ္ဗူ၊ ယူအံ့ဟူ၍၊
 ရိပ်ဖြူစကြာ၊ နေတိကာလျက်၊
 နရာလူထွတ်၊ လောကနတ်သို့၊
 ပုံခတ်ရှေ့ဖြင့်၊ တွက်ကိန်းမြင့်မှု၊
 များမြင့်လေလေ၊ အကုဇွေတိ၊
 မြင်ချေမိလျက်၊ ကြောက်လိမိုလ်ပါ၊
 အမတ်ရာနှင့်၊ မြတ်စွာမင်းဖျား၊
 ကိုယ်တိုင်သွား၍၊ သျှိသျှား အုပ်သီး၊
 မြို့သင်းကြီးကို၊ ဝန်းဆီးပတ်ခြံ၊
 တပ်တိရံသည်။ ။
 နိုင်ငံတိုင်းကား ချဲ့မည်တည်း။

၄။ ရှင်အုန်းညို

(က) ဆောင်းတွင်းပန်း

ဤရတုကား မယ်နှင့်အတူ ကျွတ်ဆုကိုယူလိုသဖြင့် ဘုရား၌ ပန်းပူဇော်၍ ဆုတောင်းဟန်ကို ရှင်အုန်းညို ဖွဲ့ဆိုထားသော ရတုဖြစ်သည်။ ပန်းကို ဖွဲ့ထားပုံ၊ မယ်ကို သတိရပုံတို့မှာ သိမ်မွေ့လှပေသည်။

စာဆို ရှင်အုန်းညိုသည် ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ တပည့်ဖြစ်၍ ရတုအနည်းငယ်ကို ရေးသည်သာမက ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့ကိုလည်း သက္ကရာဇ် ၈၇၉ ခုတွင် ရေးသားခဲ့လေသည်။ ထိုပျို့တွင် ယမကချီနည်း၊ ချနည်းတို့ကို အမြောက်အမြား အသုံးပြုခဲ့ခြင်းသည် အခြားပျို့တို့နှင့် ထူးခြားပေ၏။

၁။ ရတနာပူရ၊ ရွှေဝ မြောက်ပါး၊
 မြစ်နား ကမ်းခိုင်း၊ စစ်ကိုင်း ချောက်ယံ၊
 စင်္ကြံ အနား၊ ဥယျာဉ် ဖျားဝယ်၊
 ဖြူထွား ဝတ်ဆံ၊ ဖူးခွံ နီလာ၊
 ထွတ်ထွတ်ပြာသား၊ မြညှာ နွယ်ပန်း၊
 ပွင့်ထူးဆန်းသည်။ ။
 ပြည့်ဝန်းပြာသိုလလယ်သော်။

၂။ အောင်မြေ အချက်၊ ကျွန်းသန်လျက်ဝယ်၊
 ကျောက်စက်ယဉ်ဟုန်၊ နည်မမှုန်သည်၊
 စမုန်သီတာ၊ မက္ခရာနှင့်၊
 သုံးဖြာ မြစ်မ၊ ပေါင်းရစ်ကြ၍၊
 နန်းမ ရှေ့ဘက်၊ ကြက်ယက်တောင်ပါး၊
 အင်းယံနားဝယ်၊ နတ်များ စိုက်လှာ၊
 အလိုငှာလျှင်၊ များစွာ ပွင့်ငုံ၊
 ကြာမျိုးစုံသည်။ ။
 မြစ်ဆုံ ရောဝဝယ်သော်*။

၃။ ငါးမည် မျိုးတွင်၊ အရိုးသန္တာ၊
 နှစ်စုံမြွှာသား၊ နီလာ ချပ်ရံ၊
 ဝတ်ဆံပုလဲ၊ မြပေါက် ကြံသို့၊
 ရခဲးထူးဆန်း၊ ဆောင်းတွင်းပန်းကို၊
 ကြွန်း ဇေမ္မူ၊ ကြိုက်ဆူကြည်ညွတ်၊
 ပုညထွတ်ဝယ်၊ စိတ်ပြတ်သဒ္ဓါ၊
 မိတေးယာဉ္ဇ၊ ကျွတ်ခါအတူ၊
 တင်ဆက်လှူသည်။ ။
 အိမ်သူသာရှင်မမယ်သော်။

* အချို့မှာမူ - မြစ်ဆုံရောဝဝယ်သော်-ဟု ရှိ၏။ နေ့နှင့် သဝေထိုး မှားယွင်းနေသည်ဟု ဆိုသင့်၏။ ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂြိုဟ်မှာကား-မြစ်ဆုံရောက်ခါဝဝယ်သော်-ဟု ရှိသည်။

(ခ) ပန်းရံ

ဤစာပိုဒ်များကို ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့မှ ထုတ်နုတ်ပါသည်။ ။ ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့၏ အကြောင်းအချုပ်ကား ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ကပိလဝတ်ပြည့်ရှင် ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးနှင့်တကွ ဆွေတော်ရစ်သောင်းတို့သည် ဘုရားကို ဖူးတွေ့လို လှသဖြင့် ကာဠုဒါယီအမတ်အား စေလွှတ် ပင့်ဆောင်စေသည်။ ကာဠုဒါယီ အမတ်လည်း ဘုရားရှင်အား ဂါထာခြောက်ဆယ်ဖြင့် တန်းဆာဆင်၍ ပင့်လျှောက်၏။ ဤအကြောင်းအရာကို ဖွဲ့ဆိုထားသော ပျို့ဖြစ်သည်။ ဤပျို့မှ ယခုထုတ်ပြုလတ္တံ့သော စာပိုဒ်တို့ကား ပန်းအပေါင်းတို့သည် ဘုရားရှင်အား ပူဇော်လိုဟန် ကင်းကြ၊ ငုံကြ၊ ဖူးကြ၊ ပွင့်ကြကြောင်းကို ဖွဲ့ဆိုထားသော စာပိုဒ်များ ဖြစ်သည်။ သဒ္ဓါကြည်ညိုခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တော၏ တင့်တယ်ဟန်ကို ဖွဲ့ထားပုံကား ဤစာပိုဒ်တို့၏ အဆီအနှစ်ပင်တည်း။

ပျို့ဆိုသည်မှာ လေးလုံးစပ် လင်္ကာတစ်မျိုးပင်ဖြစ်၍ ရတုစပ်ဆိုရာမှာကဲ့သို့ ပိုဒ်ရေအကန့်အသတ် မရှိချေ။ စာဆိုသူ၏ စိတ်ကြိုက်အတိုင်း အမြောက်အမြား ရေးသား စပ်ဆိုနိုင်ပေသည်။ စကားအရင်းအမြစ်ကိုစစ်လျှင် “ပျို့” ဟူသော ဝေါဟာရမှာ “ပို့” ဟူသော စကားမှ ဆင်းသက် ဆက်နွယ်လာ၍ ပြည့်လျှမ်းခြင်း၊ အရောင်တောက်ပခြင်း အနက်ရှိသည်။ “ပို့” မှ “ပျို့” သို့ ပြောင်းလဲလာနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ကျောက်စာတွင် “ခီးပင့်”မှ “ချီးပင့်” သို့၎င်း၊ “စာခီ”မှ “စာချီ” သို့၎င်း၊ “စပါးကီ”မှ “စပါးကျီ” သို့၎င်း ပြောင်းလဲသည်ကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် ထင်ရှားသိသာလွယ်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်ရာ “ပျို့” ဟူသည်မှာ မှတ်သားဘွယ် အဆီအနှစ်များဖြင့် ပြည့်လျှမ်းနေသော ကဗျာဖြစ်သည်ဟု အကျဉ်းချုပ် မှတ်ယူရာသည်။

၁။ လူ နတ် မျက်ရှု၊ သဗ္ဗညု။
 ယခုကာလ၊ ဝသန္တ၌၊
 ဌာန မိုး မြေ၊ ရှစ်သောင်းဆွေသို့၊
 ပရမေ ဘုန်းဝှန်း၊ ရွှေစက် ဆန်မှု၊
 အခန့်သင့်လှ၊ မင်းလမ်းမတွင်၊
 မြေ ပျံ့ပျံ့၊ ပန်းအနံ့တိ၊
 အလွှံ့ မခန်း၊ တောထက်ဝန်းတုံ၊
 ငုံ့သွန်း ရွှေသား၊ စကား ထင်းရူး၊
 ဆိတ်ဖလူးနှင့်၊ ကွမ်းဖူး ကံ့ကော်၊
 စွယ်တော် ပရဝါ၊ ရင်းမာ ဖက်ဆွတ်၊
 ရင်ခတ် သရဖီ၊ ကတ္တရီ မြစ်ကိုင်း၊
 ရွှေနှိုင်း ပိတောက်၊ လဲနှင့် ပေါက်လည်း၊
 တောက်သည် မီးရောင်၊ ပြောင်ပြောင် ညီးညီး၊
 ပန်းတောင်ကြီးသို့၊ ခရီးတောဝယ်၊
 မြိုင်အလယ်၌၊ အံ့ဘွယ်သရဲ၊
 မဖြစ်မြဲတည့်။ လွန်ကဲ ဆဘက်၊
 စောကြံထက်ကို၊ အသက်ရှိဟန်၊
 ခါမတန်နှင့်၊ ခါတန်မွှေးကြူ။
 အတူတူလျှင်၊ လူလူဆိုင်းဆိုင်း၊
 အားလုံးလှိုင်း၍၊ ပင်တိုင်းကင်းငုံ၊
 ကြိုင်နံ့ထုံသည်။ ။ ပင်စုံအပွင့်အပွင့်တည်း။

၂။ တစဉ် တစဉ်၊ ပင်ချင်းယှဉ်၍၊
 ကူးလျှင် ခက်စိပ်၊ မွမ်းမွမ်း သိပ်သား၊
 မြိုင်ရိပ် ရွက်ကြား၊ ထွားရရားလျှင်၊

ချယား မုလေး၊ ကြိုင်ပေန်းညက်၊
 ကြက်တက် ပန်းသုန်း၊ ဂမုန်း ကြီစာ၊
 မဟာလှေကား၊ ဆပ်သွား အင်ကြင်း၊
 လေးညှင်း စံပယ်၊ ဆင်းဝယ် မိုးစွေ၊
 သင်းခွေ အိမ်ဒန်း၊ နွယ်ပန်း ကြောင်လျာ၊
 ခတ္တာ ကြက်ရုံး၊ သီ၍ကုံးသို့၊
 တောလုံး အလွံ့၊ ပန်းအနံ့တည့်၊
 ပျံပျံကြိုင်ကြိုင်၊ မွှေးမွှေးလှိုင်သည်။ ။
 ဂနိုင်း ပင်နိမ့်ပင်မြင့်တည်း။

၃။ တယှဉ် တယှဉ်၊ နတ်ဥယျာဉ်သို့၊
 လမ်းစဉ် အနီး၊ ပန်းသစ်သီးတည့်၊
 ခရီးသွားပျော်၊ သုံးလူ့ဘော်ကို၊
 ကော်ရော် ရိုသေ၊ နံ့ချင်းဝေလျက်၊
 နီရွှေ ကြက်မောက်၊ တောရှောက် ခေါင်ရန်း၊
 ရွှေပြည်ပန်းနှင့်၊ အနန်းဇလတ္တာ၊
 ဇီသဝါ စလပ်၊ ပွင့်ချပ်ရိုးရဲ၊
 ခဝဲ ခင်ပုပ်၊ လက်ထုပ် ပန်းတိုင်း၊
 ထားဝယ်မှိုင်းလည်း၊ ဆိုင်းဆိုင်းဝန်းကျင်၊
 ဘုရားရှင်ကို၊ အကြင် လူ နတ်၊
 ပရိသတ်တို့၊ ရှိညွတ် နမော်၊
 သာဓုခေါ်လျက်၊ ပူဇော်ကြထွေ၊
 ဆွတ်သာစေဟု၊ ပင်ခြေ မကြွင်း၊
 ဆွတ်ကုန်လျှင်းသည်။ ။
 ခက်ချင်း အမြင့်အမြင့်တည်း။

၄။ တပျဉ် တပျဉ်၊ ထပ်လျက်ယှဉ်သား၊
 ရိပ်စဉ် ငြိမ်းငြိမ်း၊ ပျောင်းညွတ်တိမ်းမျှ၊
 ခပ်သိမ်း ပန်းမျိုး၊ ဝိတာန်မိုးသို့၊
 ထမ်းပိုး ဆယ်ပြန်၊ တိုင်းထက်လွန်၍၊
 အားသွန်သဖြင့်၊ အညီပွင့်သား၊
 ခါသင့်ကြေ၊ ပျဉ်းပန်းဖြူတည့်၊
 ဇမ္ဗူနရီ၊ မဲဇလီ ပုဏ္ဏရိုက်၊
 ရောက်ဖိတ် ငုရွှေ၊ လိပ်သရွေ ဘိန်းနွဲ့၊
 ပြာလဲ့ ကြောင်ပန်း၊ နီမြန်း ကသစ်၊
 ဆူးရစ် မလ္လာ၊ မိကျောင်းလျာနှင့်၊
 တောင်ကြာ ကြက်တင်း၊ တန်ဆင်း မအူ၊
 ဖွေးဖွေးဖြူမျှ၊ နံ့ကြူပျပျ၊
 အသောကလည်း၊ လမ်းစဉ်ဝယ်၊
 ပန်ချင်ဘွယ်တည့်။ ဘုန်းကြွယ် ထွတ်ခေါင်၊
 ငါးမာရ်အောင်ကို၊ ပွဲဘောင် အပြည့်၊
 ပူဇော်၏ဟု၊ ဆိုလှည့်သောနှယ်၊
 အငယ် အကြီး၊ မှီကာနီးလျက်၊
 ခရီး စဉ်သင့်၊ ရောက်ကုန်လင့်လျက်၊
 ရွက်ရင့် မတင်၊ ကြွလှဲစင်သော်၊
 ညွန့်ရှင် စက်စက်၊ ဖူးခေါင်ထွက်၍၊
 အခက် ဖြာရုံး၊ သီ၍ ကုံးသို့၊
 ပင်လုံး အခိုင်၊ ပွင့်ညွှာပြိုင်သည်။ ။
 ချပ်ခိုင် အဆင့်အဆင့်တည်း။

၅။ တလျှင် တလျှင်၊ ချိုချင် စားကောင်း၊
 လမ်းမကြောင်းတွင်၊ အပေါင်း ပန်းမျိုး၊
 ရွာသည့်မိုးသို့၊ မုရိုး ဆူးပန်း၊
 ရွက်ချွန်းကွမ်းလင်၊ ကညင် သစ်ကြီး၊
 ပွင့်ထီး ထင်ရှား၊ နတ်များ သဒ္ဓါ၊
 ပူဇော်ရာသည်။ ဖြင်ကာ ပြိုင်းပြိုင်း၊
 သွားလေတိုင်းလျှင်၊ လမ်းပိုင်း ချထောက်၊
 မရောက်မခြင်း၊ ငွေပြားခင်းသို့၊
 ရှင်းရှင်း ပင်ခြေ၊ ရင်မြေ၌၊
 ဖြည်းလေ ဖြူးဖြူး၊ ပျော်မွေ့မှုများ၊
 ကျေးဇူး အပုံ၊ ကောင်းကျိုးဟုံသား၊
 မျက်စုံမကိုဋ်၊ မှတ်သမိုက်လျက်၊
 ဦး၌ဆင်ရာ၊ ရတနာဟု၊
 ကြည်စွာ ပြတ်ပြတ်၊ သုံးလူထွတ်ကို၊
 ညွတ်သည် နှင်နှင်၊ တောသစ်ပင်တို့၊
 ရှုချင်အံ့ဘွယ်၊ လွန်တင့်တယ်သည်။ ။
 ကြီးငယ် ပွင့်နှင့်ပွင့်နှင့်တည်း။

၆။ အပျဉ် အပျဉ်၊ ချိုချင် ချိုချယ်၊
 စားဘွယ်မရှား၊ မြိုင်ပြား ချောက်ကမ်း၊
 မှည့်ရွမ်း မပြတ်၊ လှမ်းဆွတ် မကုန်၊
 အဟုန်ပည်းလှိုင်၊ ဂနိုင်းခရီး၊
 သွားမငြီးတည့်။ သစ်သီး ပန်းမာလ်၊
 ဆိမ့် ဖန် စပ် ခါး၊ ထွေပြား ရသာ၊
 မြန်ရာရာကို၊ တကာ အငှ၊
 စားကုန်ကြလျက်၊ ရှင်ပျ သဲသဲ၊
 ပူဇော်ကြလျက်၊ လက်ဝဲ လက်ျာ၊
 ရှေ့မှာ နောက်တော်၊ သုံးလူဘော်ကို၊

မမြော် စတောင်း၊ ထေရ်နှစ်သောင်းနှင့်၊
 လမ်းကြောင်း ညီးညီး၊ ရွှေတောင်ကြီးသို့၊
 ခရီးတူရူ၊ ဆန့်တော်မူကာ၊
 နတ်လူ ထိပ်တွင်၊ နဖူးပြင်ထက်၊
 စက်ရှင် နင်းထိ၊ ကြွစေဘိဟု၊
 ပိတိ ပြောစွာ၊ လွန် သဒ္ဓါလျက်၊
 နံ့သာအမျိုး၊ ထုံခိုးလူလူ၊
 ပျံ့ကြူ လှောင်းလှောင်း၊ ဗိုလ်အပေါင်းတို့၊
 ဆယ်ချောင်းထပ်ပြီ၊ ဖူးလှာညီသည်။ ။
 ကိုယ်စီ ပန်းနှင့်ပန်းနှင့်တည်း။

၇။ တမျဉ်တမျဉ်၊ နိမိတ်ယှဉ်၍၊
 စီလျဉ်ကောင်းခြီး၊ သံချိုမှီးလျက်၊
 ဆိုသီးချီချ၊ သုံးလူ့ဘဟု၊
 သြဇချီးမွမ်း၊ လင်္ကာပြွမ်း၍၊
 ဆန်းလှမ်းပျူငှာ၊ ဖွဲ့ကဗျာတည့်။
 နာသာဘွယ်ဘွယ်၊ အသွယ်သွယ်လျှင်၊
 လူဝယ်လူလျောက်၊ ပြိုင်ကြထောက်၏၊
 နတ်လျောက် နတ်မှာ၊ နတ်ဘာသာဖြင့်၊
 ကြိလှာ ပန်းမျိုး၊ မြေနံ့နိုးမျှ၊
 ပုထိုးရွှေတောင်၊ ထွန်းသောရောင်သို့၊
 ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း၊ တရားမင်းကို၊
 အခြင်းသိသိ၊ ဦးရှိကော်ရော်၊
 ပူဇော်ဝမ်းမြောက်၊ ကိုယ်ထင်ရောက်၍၊
 ပေါက်ပေါက် ရွှေခဲ၊ ပုလဲ သန္တာ၊
 နီလာ ပတ္တမြား၊ မျက်ကိုးပါးလည်း။

ဘုရားမြတ်မွန်၊ လာမည်မှန်ဟု၊
 စိတ်သန်သဒ္ဓါ၊ ကိုယ်ကြပ်ပါ၍၊
 သမ္မာဓိတိ၊ တည်ကုန်ဘိလျက်၊
 ခရီးအကြား၊ လူနတ်များနှင့်၊
 သိကြား ဗြဟ္မာ၊ ဖူးမြင်လာအံ့။
 မကြာ ခဏ၊ ကပိလသို့၊
 ကြွလော့နက်ဖြန်၊ လျှောက်တောင်းပန်သည်။ ။
 ခါတန် အသင့်အသင့်တည်း။

၅။ ရှင်ရဋ္ဌသာရ

(က) လှတန်ဆောင်

ဤစာပိုဒ်ကို “ဝဏ္ဏပဘာ”ချီ တောင့်ထဲတွန့် ပိုဒ်စုံရတုမှ ထုတ်နုတ်သည်။ မိန်းမပျို၏ လှပကြော့ရှင်းဟန်ကို ဖွဲ့ဆိုထားသော ရတုစာပိုဒ်ဖြစ်သည်။ အင်းဝ ခေတ်က ဝတ်စားပုံကို သိနိုင်ပေသည်။

ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် သက္ကရာဇ် ၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်းဝနေပြည် တော်၌ ဘွားမြင်၍ အဘမှာ ဓမ္မပါလအမတ်၊ အမိမှာ သတိုးမင်းဖျား သမီး တော်၏ မြစ်ဖြစ်လေသည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်မောက်တွင်၍ နန်းတော်ကြီး အတွင်း၌ ကြီးပြင်းလာသူ ဖြစ်ချေသည်။ ငယ်စဉ်ကပင် ကျမ်းကြီးကျမ်းငယ် အသွယ်သွယ် အဝဝတို့ကို ဆည်းပူးလေ့လာ တတ်မြောက်သည့်အပြင် ကဗျာ လင်္ကာဖွဲ့ဆိုစီကုံးရာ၌လည်း များစွာ ကျွမ်းကျင်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏အရေးအသား တို့သည် ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ အရေးအသားတို့လောက် မလေးနက် မခက်ခဲ လှသော်လည်း ချောမွေ့ပြေပြစ်၍ သုတိသာပေသည်။ ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီး၊ ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့၊ တံတားဦးတည်မော်ကွန်း၊ ကိုးခန်းပျို့၊ ဂမ္ဘီသာရပျို့၊ သံဝရပျို့နှင့် ရတုများကို ရေးသားခဲ့ရာ၊ ကိုးခန်းပျို့တစ်ခုတည်းနှင့်ပင်လျှင် စာဆိုလောက၏ ထိပ်တန်းသို့ ရောက်ခဲ့သူဖြစ်၏။ သက္ကရာဇ် ၈၉၂ ခု၊ သက် တော် ၆၂ နှစ်တွင် ပြန်လွန်တော်မူသည်။

ဝဏ္ဏပဘာ၊ ကလျာဖူးစသစ်၊
 ပျိုမျစ်မျစ်လျှင်၊ ကျစ်လစ်တင့်စံပယ်၊
 လှမျိုးကြွယ်သား၊ ဆံသွယ်မြမြိတ်စို့၊
 ဆင်းရောင်ပျိုကို၊ နတ်တို့ဆင်ထိုက်တန်၊
 ဆင်းစုံကြန်သား၊ အလွန်ရပေခက်၊
 ဖြူမြိတ်ရွက်နှင့်၊ လက်လက်လှထိန်ပြေး၊
 ရွှေချည်ရေးသို့၊ ပုံမွှေးရွှေအင်္ကျီ၊
 ရွှေထဘီနှင့်၊ မြစီရွှေနားတောင်း၊
 နွဲ့နွဲ့နောင်းလျက်၊ ရောင်မောင်းကွမ်းရည်သွား၊
 သက်တင်လားသို့၊ လက်ဖျားဒန်းနီရောင်၊
 လှတန်ဆောင်မှု၊ မျက်တောင်ကော့ညွတ်သေး၊
 စုတ်ဖြင့်ရေးသို့၊ ကြိုင်အေးကတိုးရည်၊
 ထုံမျိုးကြည်၍၊ နတ်ပြည်မိုးသူဇာ၊
 ပုံကျလာသို့၊ ရှုသာတင့်စနိုး၊
 လှခေါင်မိုးလျှင်၊ ပြစ်မျိုးမှဲ့မထင်၊
 နတ်ရုပ်သွင်သို့၊ ဖြူစင်ထွန်းရောင်ဝင်း၊
 လှမှန်ကင်းကို၊ ညတွင်းဆည်းဈာတွင်၊
 ကျွန်ုပ်မြင်သည်။ ။ ရယ်ရွှင်ပြုံးတုံ့မပြုံးတုံ့။

(ခ) နမလက်လျှော့ နေလေတော့

ဤရတုကား ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် ကိုယ်ရေးကိုယ်ကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရေးသားသော ရတုဖြစ်မည်ဟု ယူဆဘွယ်ရာ အကြောင်းရှိသည်။ ရတုတွင် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၌ ငယ်ရွယ်စဉ် ဝတ်ကြောင်ဘဝက ကြင်ချစ်သူ ရှိခဲ့သောသဘော၊ ရဟန်းဘဝသို့ ရောက်ပြီးနောက် ထိုကြင်ချစ်သူအား လက်အလျှော့ခိုင်းသော သဘောတို့ကို ဘတ်ရှုတွေ့မြင်နိုင်သည်။ ချစ်ကြင်နာသူတို့ဘာဝ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် ကြင်ချစ်သူထံသို့ သွားရောက်တွေ့ဆုံခဲ့ဟန်၊ ဆုတောင်းဆုယူ ပြုခဲ့ဟန်တို့ကို ဖွဲ့နွဲ့ထားသည်။

၁။ ပုရေနိသင်၊ ဆက်တိုင်းကြင်၍၊
အိမ်ရှင်အစစ်၊ ငယ်ကျွမ်းချစ်နှင့်၊
ထပ်ရစ်လက်သင်၊ ထုံးစတင်၌၊
သွေးငင်ကြမ္မာ၊ ဝါသနာကြောင့်၊
ဆရာမိဘ၊ ကွပ်ဆုံးမလည်း၊
ချစ်စထုံးနှောင်၊ ပျော်ရအောင်ဟု၊
သန်ကောင်မဟူ၊ အတူယှဉ်နွဲ့၊
သန်လွဲမခန့်၊ အသက်စွန့်၍၊
ဝေးခွန်ခဲရီး၊ ချုံကြီးတောစုံ၊
ဝါးရုံဝါးစေး၊ သစ်ကျားဘေးကို၊
မတွေးဆံဖျား၊ မလေးစားတည့်။
တရားသံဝေ၊ အောက်မေ့ချေသော်၊
ကြေးရွှေဂဟေ၊ မစပ်ချေသို့၊
စာပေတတ်ပွန်၊ ဓမ္မက္ခန်နှင့်၊
ကျမ်းဂန်သိမြောက်၊ ပဉ္စင်းရောက်က၊
ထပ်လှောက်ကြင်ဘွယ်၊ ရှေးသောနှယ်ကို။
အဘယ် ကြိုးရာပေတော့မည်။

၂။ လူ့မြေတိတွင်၊ ဘက်မမြင်သား၊
 သန့်စင်ငယ်က၊ လက်တော်လှနှင့်၊
 ချိန်ချစေ့ရေ၊ မှာစာခွေကို၊
 စသေလိပ်ပြီး၊ ခင်းနှီးကွက်ကျယ်၊
 ပြောက်မျိုးချယ်၍၊ ဆင်စွယ်ဝန်းယှက်၊
 မွေးမယ်ရက်သည်၊ အသက်တို့က၊
 ဆက်လှာရသား၊ မူလသိက္ခာ၊
 ဆုံးမစာနှင့်၊ ငါးဖြာဝိနည်း၊
 စောင့်စည်းပညပ်၊ အပ်တိတသွား၊
 တဆံဖျားမျှ၊ မမှားအာရုံ၊
 ကာမာဝံ* ကို၊ မမြဲရချေ၊
 ဖြတ်ငယ်သေစွ။ ကမ္မလွေ ရင်ပိုက်၊
 တကိုက်မချွတ်၊ စာလက်လွတ်၍၊
 ဖြစ်တတ်ဘိသည်၊ သံသာရှည်ခဲ့။
 စက်လည်ရဟတ်၊ တပတ်ပတ်လျှင်၊
 အနတ် ဒုက္ခ၊ အနိစ္စလည်းဟူ၊
 နှလုံးမူစွ။ ပေးလှူစွန့်ကြ၊
 ဤဘဝတွင်၊ နှမလက်လျှော့၊ နေလေတော့ဟု၊
 ချစ်ပေါ့မကြံ၊ ညှိုးငယ်ပုံမျှ၊
 ရှက်ဟုံကျွေးကြပ်၊ ချမ်းမင်းတုပ်သို့၊
 စိတ်ချုပ်မပွင့်၊ ပျံလွင့်မေတ္တာ၊
 ကရုဏာနှင့်၊ တဏှာလောဘ၊
 ဒေါသ မြှေးချူ၊ ရံမက် မြူကို၊
 ဘယ်သူ နှိုးရှာပေတော့မည်။

* ကာမ x အာဂမန = ရောက်လာသော လိုလားဘွယ်။

၃။ ဆုဝေဘိချင်၊ ငယ်ကျွမ်းဝင်နှင့်၊
 သို့ပင်တာရှည်၊ ပျော်ရမည်ဟု၊
 ညောင်စည်သများ၊ မြို့ရှေ့ပါးဝယ်၊
 ထင်ရှားကျော်ဟိုး၊ ရုက္ခဇိုင်း၌၊
 ပုဆိုးကြာညွန့်၊ ပိတ်လျှင်တွန့်ကို၊
 ဖြန့်၍ တတည်၊ ရည်ဘွဲ့ချည်မှ၊
 ငယ်မည် မြွက်ဟ၊ နှုတ်သံမြနှင့်၊
 ခက်မ တထောင်၊ ပညောင်စောင့်တတ်၊
 ရှင်နတ်မြတ်ကို၊ တိုင်မှတ် သက်သေ၊
 ပြဘူးပေရှင့်။ မကွေ သစ္စာ၊
 ဝါသနာကြောင့်၊ ရုပ်ဝါ ပျိုရွယ်၊
 သနားဘွယ်တည့်၊ ရှေးနှယ် ကြိုးကုပ်၊
 ချမ်းတုပ်နှင့်၊ ခွက်မြုပ် ခါညီ၊
 နာရီမောင်းချ၊ ဒေသ နိမိတ်၊
 သက်ကြီးဆိတ်လည်း၊ မမှိတ်မျက်တောင်၊
 သည်းခေါင်ဆူလည်၊ ရှိလိမ့်မည်ဟု၊
 လွမ်းသည်ထပ်ဆင့်၊ ဖူးချိန်သင့်ကို။ ။
 မြော်လင့်ခိုးရှာ လေတော့မည်။

(၈) တို့ပြည် ပြုဗြာ

ဤရတုကား ရှင်ရဋ္ဌသာရသည် ရခိုင်ပြည်မှနေ၍ မြန်မာပြည်သို့ လွမ်းဆွတ်
တမ်းတကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသော ရတုဖြစ်သည်။ ရှင်ရဋ္ဌသာရသည် ရခိုင်ပြည်
သို့ ရောက်ခဲ့ဘူးဟန်တူသည်။ ဤရတုတွင် ရခိုင်ပြည်၏ ရေမြေပုံပန်းနှင့် အင်းဝ
မြို့၏ ပုံပန်းတို့ကို ရှင်ရဋ္ဌသာရသည် ထင်ရှားစွာ ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။

၁။ နှစ်ကူးလည်၍၊ မိုးစည် ပြန်ဖြူ၊
ဆော်ရိုက်ကြူးက၊ တထူးတလည်၊
တဆန်းမည်သည်၊ တို့ပြည် ပြုဗြာ၊
အရှေ့မှာနှင့်၊ ဘာသာ မတူ၊
ရခိုင်မူကား၊ လူလည်း တထွေ၊
ရေလည်း တခြား၊ ဖျားလည်း တက်သက်၊
ကြောက်မက်ကျင်ဘွယ်၊ ပင်လယ် ချောင်းမြောင်း၊
မကြံတောင်းတည့်။ ဆောင်းဆောင်း ဆိုင်းဆိုင်း၊
ပြိုင်းရရိုင်းတည့်၊ ခိုင်းမိုင်း အုပ်ထွေ၊
ဝေဝေ မိုမို၊ ည့် ယူရိုနှင့်၊
မြသို့ ရှိမ်းရှိမ်း၊ ခပ်သိမ်း တောတောင်၊
ကုန်အောင် ပတ်ကုံး၊ မြော်မဆုံးသည်။ ။
နှလုံးများဘွယ် ရှိလှ၏။

၂။ ထစ်ကျူးမြည်၍၊ တိမ်ခြည် မမြင်၊
ထက်ကောင်းကင်က၊ သို့ပင် မနေ၊
နေ့တိုင်း စွေသော်၊ လွမ်းထွေများဘွယ်၊
အသွယ်သွယ်လျှင်၊ ငယ်ရွယ်အစစ်၊
အောက်မေ့လစ်က၊ မနှစ်မရှား၊
ကျွန်းထင်းပါးသို့၊ စကား ထင်ပြက်၊
ရှိပေလျက်ဟု၊ စိုက်စက်လည်းခေါ်၊
ကျော်သည် ဝေးနီး၊ ဘုရားကြီးက၊
ဖြင်ညီး ကုန်အောင်၊ ရွှေတောင်ရှင်ချစ်၊
မွေနှစ်ပည်းဖြင်၊ မြို့လယ်တွင်၌၊
ဘုရင်စေတီ၊ အညီသင့်လျော်၊
နေရာတော်ကို၊ မုနော်မျက်ရှု၊
ကြေးမုံပြု၍၊ ကောင်းမှုလည်း ပွား၊
ကံသုံးပါးဖြင့်၊ စကားနှစ်ပင်၊
ပူဇော်တင်၍၊ စိတ်ရွှင် ကြည်ဆုံး၊
သီတင်းသုံးသည်။ ။ အဆုံးဖျားဝယ်ငြိလှ၏။

၃။ ရှစ်ဦးတည်၍၊ ရွှေပြည် ရွှေနန်း၊
ရွှေဘုံကျွန်းဝယ်၊ မော်ကွန်းထားလှည့်၊
လုံးစုံပြည့်သား၊ ဆီတည့် လက်ျာ၊
နေထွက်ရာက၊ ကမ္ဘာစဉ်တိုင်း၊
တုဘက်နှိုင်းသား၊ စစ်ကိုင်း ပင်းယ၊
အင်းဝ မင်းဝံ၊ ပုဂံ အကြေ၊
သရေခေတ္တရာ၊ ထိုရပ်မှာကား၊

သို့ခါအလို၊ ဝါဆို မိုဗ်းလ၊
 ရောက်လကလျှင်၊ တုပစီရင်၊
 မြတ်ထံရှင်ဝယ်၊ သဘင် ပွဲကြီး၊
 အပြီးပြီးတည်း။ ဆီမီးမဆုံး၊
 သီတင်းသုံး၍၊ နေ့လုံး မချာ၊
 တရားနာမှ၊ သဒ္ဓါမြတ်လေး၊
 ဆွမ်းလုပ်ကျွေး၍၊ အရေးတခြား၊
 တပါးသည်မှာ၊ ကြမ္မာလည်းဆော်၊
 မပျော်နှလုံး၊ မရွှင်ပြုံးသည်။ ။
 ပခုံးပါးဝယ် ထိလှ၏။

(ဃ) အိမ်ရှေ့မင်းသားနှင့် နဂါးမတွေ့ကြခန်း

ဤအခန်းကို ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီးမှ ထုတ်နှုတ်သည်။ ဗာရာဏသီပြည်ရှင်သည် သားတော် အိမ်ရှေ့မင်းသားအား ယုံကြည်တော်မမူသဖြင့် ပြည်မှ နှင်လိုက်သည်။ အိမ်ရှေ့မင်းသားလည်း သမုဒ္ဒရာကမ်းနားသို့သွား၍ ရသေ့အသွင်ကို ဆောင်ယူကာ နေသည်။ ထိုကာလတွင် မုဆိုးမ နဂါးမတစ်ဦးသည် အိမ်ယာ ထောင်လိုသေးသဖြင့် လူ့ရုပ်သို့တက်လာရာ ရသေ့သင်္ခါမ်းနေရာသို့ ရောက်လာသည်။ ပုန်းကွယ်ရာမှ ရသေ့ကိုမြင်သဖြင့် ချစ်ခင်နှစ်သက်သွားသတည်း။ နဂါးမက ရသေ့အား အလိုစမ်းခန်းကို ရှင်ရဋ္ဌသာရသည် နှစ်သက်ဘွယ်၊ လွမ်းဆွတ်ဘွယ်ဖြစ်အောင် ဖွဲ့ဆိုထားပေသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းကလည်း ယဉ်ကျေးလှပေသည်။

လင်္ကာဟူသည် အလင်္ကာဟူသော ပါဠိစကားမှ ဆင်းသက်လာ၍ တန်းဆာဆင်ခြင်း အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါအဆင်တန်းဆာ၊ အနက်အဆင်တန်းဆာတို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်ကာ ရေးသားထားသော ကဗျာသည် လင်္ကာမည်၏။

၁။ ထိုသနေ့၌၊ ရသေ့မူထား၊
 မင်းမြတ်သားကား၊ ဝတ်စားဆင်ရွယ်၊
 သူတော်နွယ်ဖြင့်၊ ကြီးငယ်သစ်သီး၊
 ရှာမှီးလို့ငှာ၊ မြိုင်တောသာသို့၊
 မြင့်ကြာမနေ၊ သွားတုံလေ၏၊
 စိမ့်ချေရောင်မြ၊ နဂါးမမူ၊
 မင်းလှနေတန်၊ သင်္ခမ်းမွန်သို့၊
 လျှင်ထန်ခပ်သွတ်၊ ဝင်လျှင်းလတ်၍၊
 သူမြတ်ကျင့်လေ့၊ ရသေ့ဖွယ်ရာ၊
 အိပ်နေငှာနှင့်၊ ခန်းဝါအစုံ၊
 မြင်လေတုံသော်၊ စေးချို ဂနိုင်း၊
 ရိပ်မြိုင်ထဲချောင်၊ တောင်လည်းရံဆီး၊
 တောကြီးအဝှမ်း၊ ဤသင်္ခမ်းကား၊
 ငြိမ်းချမ်း ကိုယ်ထီး၊ မနီး မျိုးဆွေ၊
 ရဟန်းနေသည်၊ ရပ်မြေစင်စစ်၊
 ဖြစ်တုံရကား၊ ထိုသူအားကို၊
 ရှည်လျားမငဲ့၊ စူးစမ်းအံ့ဟု။ ။
 ကြံ့ကြံ့ကြံ့တုံလေသတည်း။

၂။ ဆည်းကျံကျံလျှင်၊ လူသံ ဆိတ်ဆိတ်၊
 တိတ်တိတ် စောစော၊ ဤရပ်တော၌၊
 ဖော်နှော မရှိ၊ နှလုံးသိ၍၊
 မိမိကိုယ်ကို၊ အလိုလိုလျှင်၊
 မဂ်ဖိုလ် နှစ်သိမ့်၊ ပြည့်လျှင်းစိမ့်ဟု၊

ငြိမ့်ငြိမ့် ကျင့်ခြင်း၊ သီတင်းဆောက်တည်၊
 ကောင်းကျိုးရည်လျက်၊ တာရှည်ဝေးစွာ၊
 သံသရာမှာ မကြာမတင်၊
 လွတ်ချင်သော့အား၊ တရားယဉ်မြေ့၊
 သဒ္ဓါ၍တည်၊ ရသေ့မူထား၊
 သွား လာ ထိုင် နေ၊ သူတော်ထွေဖြင့်၊
 မျိုးဆွေတကာ၊ တပ်ရာမသီး၊
 ကိုယ်ထီးသာချည်း၊ တစ်ယောက်တည်းလျှင်။ ။
 အရည်းတောထွက်လာသလော။

၃။ ထိုသို့မဟုတ်၊ အားထုတ်ခွန်ရဲ၊
 အထဲမျက်သို့၊ တပို့တပါး၊
 အကြောင်းအားဖြင့်၊ ရှည်လျားကြာတင်၊
 တော၌ပင်လျှင်၊ သက်ရှင်ပါအောင်၊
 လုံ့လဆောင်၍၊ တောင်မြောင် ချောက်ကြား၊
 စုံပြား မြိုင်ခြေ၊ နေရှာလေဟု၊
 မျိုးဆွေ မိဘ၊ မကြိုက်ကြ၍၊
 ပြင်ပ စွန့်ပစ်၊ မချစ် မုန်းထား၊
 နှင်သောအားဖြင့်၊ သစ်ကျား သားရဲ၊
 မှီဝဲကုန်ရာ၊ ဤရပ်မှာ၌၊
 သဒ္ဓါ ဝမ်းထဲ၊ မရှိဘဲလျှင်၊
 မမြဲရသေ့၊ မုနေ့မည်ဆန်း၊
 ဝတ်သင်္ကန်းနှင့်။ ။ ရဟန်းပြုတို့ပါသလော။

၄။ သဘော မယွင်း၊ သဒ္ဓါခြင်းဖြင့်၊
 စင်းလျင်း နိစ္စ၊ သင်္ခမ်းဝဋ္ဌ၊
 လုံ့လ မရှုတ်၊ ခွန်အားထုတ်လျက်၊
 မဆုတ် မနစ်၊ ကုသိုလ်ချစ်၍၊
 ဆံကျစ် ဦးစွန်း၊ လျှော်သင်္ကန်းနှင့်၊

ဖြောင့်တန်းတော်လျား၊ သပ်သည့်မြားသို့၊
 တရား အလျောက်၊ မဖောက်မပြန်၊
 သူမွန် စင်စစ်၊ မှန်သည်ဖြစ်မှု၊
 ကျစ်လစ် ပြုပြင်၊ တန်းဆာဆင်သား၊
 စီရင် ထူးဆန်း၊ နံ့သာပန်းတည့်။
 ကြိုင်မွန်း ဇေ၊ မွှေးမွှေး ပျံ့ပျံ့၊
 ရနံ့ချည်းသာ၊ စက်မွေ့ရာထက်၊
 ရံခါ တင့်တယ်၊ ပျော်စံဘွယ်ဟု။ ။
 အကယ်မအိပ်ပေအံ့တည်း။

၅။ သည်းညည်းခံခံ၊ တောကြီးယံဉ်၊
 ဆိတ်ညံ ကိုယ်ချည်း၊ တယောက်တည်းလျှင်၊
 နည်းနည်းပါးပါး၊ သစ်သီး စား၍၊
 တရားသဖြင့်၊ ကျင့်အံ့ မရည်၊
 တာရှည် မစောက်၊ တခေါက်လည်းကောင်း၊
 အကြောင်းလူ့ဘောင်၊ အိမ်ထောင်ရာသား၊
 ပျော်ပါး မွေ့လျော်၊ ပေါင်းဘော် တကွ၊
 သံဝါသဖြင့်၊ ကာမ ချမ်းသာ၊
 စံလိုပါမှု၊ သဒ္ဓါစိတ်ထက်၊
 တောထွက် မဟုတ်၊ သဘောရှုတ်၏။
 အားထုတ်ပြင်းစွာ၊ ပန်းမွေ့ရာထက်။ ။
 သာယာအိပ်တုံလေအံ့တည်း။

၆။ ထိုသို့ စင်စစ်၊ အိပ်သည်ဖြစ်မှု၊
 လွန်ချစ် သနား၊ ရသေ့အားကို၊
 မပြား တမြေ၊ ကြာနှင့် ရေသို့၊
 ကြင်ဆွေ မှတ်လျက်၊ ဤဉ္စပက်လျှင်၊
 နေ့ရက်တာရှည်၊ နေကြမည်ဟု၊

ကြံစည်ပြီးမှ၊ နဂါးမကား၊
 ပြောဝ ပင်စည်၊ မိမိပြည်သို့၊
 တလည်လည်းကောင်း၊ ပြန်လေရှောင်း၍၊
 ပျံ့လှောင်း ကြိုင်လွန်း၊ ဩဇာမွန်းသား၊
 နတ်ပန်း မာလာ၊ နတ်နံ့သာကို၊
 များစွာ ယူလေ၊ လက်ညှံခြေနှင့်၊
 တထွေ ပျူငှာ၊ ပန်းအိပ်ရာလည်း၊
 လိမ္မာလိုသီး၊ စီရင်ပြီးမှ၊
 ချောက်ကြီး တောင်စ၊ တောချောင်ဝဋ္ဌ၊
 ပြည့်မျှပန်းဆိုင်၊ ပြိုင်းပြိုင်းလည်းဆွဲ၊
 နံ့မှုံကြီးမှ၊ စောရဲမင်းသား၊
 ပျော်ပါး နေရာ၊ သင်္ခမ်းသာသို့၊
 တန်းဆာဆင်မှ၊ ဆောလျင် မနေ၊
 ချင်းရပ်မြေသို့။ ။ ပြန်လေအကြာမင့်တည်း။

၇။ ဥပရာဇာ၊ စောမင်းလျာလည်း၊
 ညခါခပ်သွတ်၊ လာလတ်ဆောလျင်၊
 သင်္ခမ်းဝင်၍၊ စီရင် ထူးခြား၊
 ထိုကြောင်းလျားကို၊ ထင်ရှားအမှန်၊
 မြတ်လတ်ထွန်သော်၊ အလွန်သာယာ၊
 ဤအိပ်ရာကို၊ သဒ္ဓါကြည်ဖြူ၊
 အဘယ်သူလျှင်၊ မူတို့သနည်း။
 ရှုဘွယ်ချည်းဟု၊ သည်းမျှ လွန်ပြင်း၊
 ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြင့်၊ သစ်ရင်း သစ်သီး၊
 အကြီး အငယ်၊ မြန်ဘွယ် မရှား၊
 ရွေးကာစားလည်း၊ ပန်းများ ရနံ့၊
 ပျံ့ကြိုင်ကြိုင်၊ မွှေးလှိုင်တို့စွ၊

ယောင်လှကျိုင်းထွား၊ ငါမင်းသားကို၊
 လျောင်းလျားစိမ့်ငှာ၊ ခင်းပေးလှာသည်၊
 မွေ့ရာသာလှည့်၊ မွန်လှ၏ဟု၊
 အင်ပြည့် အင်တက်၊ သံချိုပွက်သည်။ ။
 နှစ်သက်ပျော်ပျော်ပါးပါးတည်း။

၈။ သဒ္ဓါလူလူ၊ တောထွက်မှုကို၊
 မပြုလေလို၊ မကြည်ညိုလျက်၊
 ပြည်ကို ယူနိုး၊ ရွံစိုးခန့်ညား၊
 ကြောက်သောအားဖြင့်၊ ဘဘွားနတ်ရှင်၊
 သွားလေနှင်သော်၊ မိခင် ကြင်ချစ်၊
 မယ်တော်စစ်နှင့်၊ ဆွေနှစ် မျိုးရင်း၊
 အချင်း ကျေးကျွန်၊ ရံဖန်မရောက်၊
 တယောက်တည်းသာ၊ တောထဲမှာသို့၊
 နေလှာရကား၊ မင်းကြီးသားလည်း၊
 ပျော်ပါး လည်ကာ၊ ပန်းအိပ်ရာဝယ်၊
 သာယာမျည်းခွေ၊ ကိန်းစက်မွေ့၍၊
 တနေ့သ၌၊ တိမ်တိုက် မိုးခေါင်၊
 နေရောင်ပေါ်ထွက်၊ အရုဏ်တက်သော်၊
 တံမြက် သုတ်သင်၊ တလင်းပြင်ကို၊
 စင်စေမြေ၊ မလှည်းဘဲလျှင်၊
 ချောက်ထဲမြိုင်ဝှမ်း၊ မှည့်ရွမ်းသစ်သီး၊
 ရှာမှီးလို့ငှာ၊ စောမင်းလျာကား၊
 ရိပ်သာ တောင်ခြေ၊ ကြွတုံလေသည်။ ။
 ပန်းဖြေ နေနေနားနားတည်း။

၉။ နာဂ မာဏဝီ၊ ပြည့်ညီ ရောင်မြ၊
 နဂါးမလည်း၊ ခဏ ထိုခါ၊
 အဆောလာ၍၊ လက်ရာတပါး၊
 ပန်းညှိုးများကို၊ ထင်ရှား ထိုရော်၊
 မြင်လတ်သော်တည့်။ သူတော် စင်စစ်၊
 မဖြစ်မယူ၊ ဤသသူကား၊
 ရှေးရှုသဒ္ဓါ၊ တောထွက်လှာသည့်၊
 အရိယာရသေ့၊ မုနေ့မဟုတ်၊
 အားထုတ် မွေ့လျော်၊ ကာမဘော်ကို၊
 ပျော်စလို၏။ ကြည်ညို ချစ်ခင်၊
 ကျွမ်းဝင်ကြမှု၊ လင်သား ပြုမှု၊
 ယခု သာကြည်၊ ကြိုက်လိမ့်မည်ဟု၊
 ကြံစည်တကြောင်း၊ အောက်မေ့ရှောင်း၏။
 ပန်းဟောင်းကို ပယ်၊ ပန်းသစ် လှယ်၍၊
 တင့်တယ်လှစွာ၊ ပန်းမွေ့ရာကို၊
 တခါ အသစ်၊ စီရင်လစ်၍၊
 စောစစ် မင်းလျာ၊ နေတဲသာကို၊
 တန်းဆာနှင့်နှင်၊ ဆင်လတ်ပြီးသော်၊
 မငြီး ရှုဘွယ်၊ စကြိုဝယ်လည်း၊
 နံ့ကြွယ်ပန်းတိ၊ ကြံတုံဘိ၍၊
 မိမိနေရာ၊ ပြည်သာရပ်မွန်၊
 တဖန်လည်းကောင်း၊ လျင်ကြောင်းမနေ၊
 ပြန်တုံလေသည်။ ။
 စိမ်းခြေရောင်လှ ထွားထွားတည်း။